

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ
СЕНАТА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 2

БЕОГРАД 1933 ГОДИНЕ

КЊИГА 4

XLII РЕДОВНИ САСТАНАК

СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 18 ОКТОБРА 1933 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ.

ПРЕТСЕДАВАО:

Претседник
Д-Р АНТЕ ПАВЕЛИЋ

Секретар
Д-Р ИВАН ГМАЈНЕР

Присутни су г. г. Министри: Претседник Министарског савета др. Милан Сршкић, Министар без портфеља др. Хамдија Карамехмедовић, Министар без портфеља др. Будислав Гргур Анђелиновић, Министар шума и рудника Павао Матица, Министар грађевина др. Стјепан Сркуљ, Министар физичког васпитања народа др. Лавослав Ханжек.

ПОЧЕТАК У 19 ЧАСОВА.

САДРЖАЈ:

1 — Читање и усвојење записника XLI редовног састанка;

2 — Комеморативни говор г. Претседника Сената поводом смрти сенатора др. Емила Гавриле;

3 — Читање писменог саучешћа г. посланика Пољске Републике поводом смрти сенатора др. Емила Гавриле;

4 — Саопштења о посети пољских парламентарца и читање писма Маршала пољског Сената;

5 — Читање Указа Њ. В. Краља о именовану за сенатора г. др. Петра Зеца, лекара из Госпића;

6 — Извештаји г. г. Министара о санкционисању закона;

7 — Саопштење аката г. Претседника Народне скупштине којима упућује Сенату на решавање: предлог Закона о допуни конвенције од 14 фебруара 1930 год. о ликвидацији двовласних имања између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске; предлог Закона о трговинском споразуму између Краљевине Југославије и Републике Немачке; предлог Закона о допуни аранжмана од 7 новембра 1931 год. између Краљевине Југославије и Републике Француске; предлог Закона о накнадном споразуму уз трговински уговор од

9 марта 1932 год. између Краљевине Југославије и Републике Аустрије; предлог Закона о општој конвенцији за систематизацију имовинских интереса бивше покрајине Истре и бивше Трговачке и обртне коморе, са споразумима а, б, ц и д, између Краљевине Југославије и Краљевине Италије; и предлог Закона о привременом трговинском и компензационом споразуму између Краљевине Југославије и Републике Грчке и оглашење тих законских предлога за хитне;

8 — Избор Одбора за проучавање поменутих законских предлога;

9 — Читање и усвојење извештаја Верификационог одбора о доласку за сенатора г. Љубомира Видаковића, претседника Смедеревске општине, на место пок. др. Емила Гавриле;

10 — Дневни ред: 1) Претрес извештаја Одбора за молбе и жалбе о молби Андреја Габришека, књижевника и новинара из Љубљане, за признање досртне пензије; 2) Претрес извештаја Одбора за молбе и жалбе о молби г. Гаврила Церовића, окружног начелника у пензији и сенатора, за признање година службе.

Говорници: Претседник др. Анте Павелић, Министар без портфеља др. Будислав Гргур Анђелиновић, извештач др. Исак Алкалај.

Претседник др. Анте Павелић: Отварам 42 редовни састанак Сената Краљевине Југославије. Молим господина секретара да изволи прочитаи записник прошле седнице.

Секретар др. Иван Гмајнер чита записник 41 редовног састанка.

Претседник др. Анте Павелић: Имаде ли ко од госпoде сенатора какве примедбе овако прочитаном записнику? (Нема). Примедаба нема, записник се оверовљује.

Прелазимо на саопштења.

Госпoдо сенатори, поводом изненадне смрти нашег друга др. Емила Гавриле на 27 августа у Рогашкој Слатини, болна ми је дужност да замолим Сенат, да му и овдје, као што смо већ над одром, кад је на 29 августа сахрањен у Великом Бечкерекy, искажемо последњу почаст.

Ми смо у Сенату били свјedoци, како је покојник готово код сваког важнијег питања са свјежином и одушевљењем за све што је племенито и добро узимао ријеч и био радо слушан као човек широка погледа, великог искуства и политичке културе. А доказ тога и његове политичке далековидности је чињеница, да је већ године 1892 судјеловао у Бечу код састанка и организације за споразум потлачених народа Срба, Румуна и Чехословака, те је тако у каснијем стварању Мале антанте доживео реализовану своју младеначку концепцију.

За вријеме рата су га прогнали и затвори доста физички сломили, али се је у Сенату поновно освјежио, јер се је осјетио на свом политичком терену. Радо је у разговорима истицао да је Сенат, новоустановљена институција Владарева, врло добра и корисна установа и зато је са пуно љубави судјеловао у његовом раду, на чему му је Сенат благодаран, као и за сав његов несебични патриотски рад за наш народ.

Нека му је хвала и слава! (Сва госпoда сенатори саслушали су стојећи говор г. Претседника Сената и сложено узвикнули: Слава дру Емилу Гаврили!)

Молим господина секретара да изволи саопштити сажалницу г. Посланика Пољске Републике поводом смрти покојног сенатора др. Емила Гавриле.

Секретар др. Иван Гмајнер чита:

Београд, дне 7-IX-1933.

Многопоштовани Госпoдине Претседниче, Примео сам данас брзојав од Маршала Сената Пољске Републике г. Рацкијевица као и од Претседништва пољско-југословенске парламентарне групе, потписан од стране вицемаршала Сејма Пољске Републике г. Вацлава Маковског и посланика г. Јована Валеског, са молбом да Сенату Краљевине Југославије и југословенско-пољској парламентарној групи на Ваше руке, Госпoдине Претседниче, упутим изразе дубоког саучешћа приликом смрти г. сенатора Емила Гавриле, испробаног пријатеља Пољске.

Користећи се овом приликом прилажем такођер и у моје име изразе топлoг саучешћа.

Изволите, Госпoдине Претседниче, примити изразе мога одличног поштовања.

Вл. Шварцбург Гинтер
Посланик Пољске Републике

Претседник др. Анте Павелић: Ово писмо прима се на знање. — Молим господина секретара да изволи прочитати писмо маршала Пољског Сената господина Рацкијевица.

Секретар др. Иван Гмајнер чита:

Екселенцијo, многопоштовани Госпoдине Претседниче,

Хитам да на Ваше руке, Екселенцијo, упутим Сенату Краљевине Југославије најлепшу захвалност на дивном поклону у виду народног ћилима југословенског, синоћ мени предатог.

Ћилим, по моме наређењу, биће смештен у згради Сената са одговарајућим натписом, да би видно сведочио о најискренијим односима који вежу оба наша Парламента.

Уједно сматрам за своју дужност изразити Вама, Екселенцијo, топлу захвалност на Вашем љубазном саучествовању у дочеку Сејма и Сената пољског.

Утисци, понесени приликом тог ванредно срдечног дочека, за увек ће остати у успомени не само учесника у делегацији, но и код нас свију. Убеђен сам да тако јако и дубоко осећање узајамне симпатије, које се објављују у свима слојевима оба наша народа, створиће најсигурније темеље за још свесрднију нашу сарадњу.

Захваљујући се Вама, Госпoдине Претседниче, ја Вас молим да изволите примити доказе мог одличног и истинитог поштовања.

Варшава, дне 27 септембра 1933.

Маршал Сената,
В. Рацкијевиц

(Буран аплауз и одушевљени узвици: Живела Пољска!)

Претседник др. Анте Павелић: Госпoдо сенатори, примио сам од Претседништва Владе један Указ и молим Вас да га изволите саслушати. Указ гласи:

МИ
АЛЕКСАНДАР I

по милости Божјој и вољи народној
Краљ Југославије

На основу члана 50 Устава именујемо за сенатора:

Др. Зеца Петра, лекара из Госпића.

Претседник Нашег Министарског савета нека изврши овај Указ.

Александар с. р.

6 септембра 1933 године
у Београду

Претседник Министарског савета,
Др. М. Сришкић, с. р.

(Госпoда сенатори су саслушали стојећи читање овога Указа и пропратили бурним узвицима: Живео Краљ!)

Госпoдо, ово именовање за сенатора г. др. Петра Зеца прима се на знање. (Узвици: Живео сенатор Зеца!)

Молим господина секретара да изволи прочитати извештаје г. г. Министара о санкционисању закона.

Секретар др. Иван Гмајнер саопштава:

Г. Министар иностраних послова извештава Сенат, да је Њ. В. Краљ благоизволео потврдити

8 августа о. г. Закон о ваздухопловној конвенцији између наше Краљевине и Аустријске Републике, а 8 септембра о. г. Закон о конвенцијама закљученим између наше Краљевине и Краљевине Румуније.

Г. Министар просвете извештава Сенат, да је Њ. В. Краљ благоизволео потврдити 23 септембра о. г. Закон о верској настави у народним, грађанским, средњим и учитељским школама у нашој Краљевини.

Претседник др. Анте Павелић: Извештаји г. г. Министара о санкционисању поменутих закона примају се на знање.

Молим г. секретара да изволи прочитати законске предлоге упућене Сенату на рад од стране Народне скупштине.

Секретар др. Иван Гмајнер саопштава:

Г. Претседник Народне скупштине доставио је Сенату на рад, саобразно чл. 64 Устава и § 66 Закона о пословном реду, законске предлоге које је Народна скупштина решила по хитном поступку, и то:

1) Предлог Закона о трговинском споразуму између Краљевине Југославије и Републике Немачке;

2) Предлог Закона о допуни конвенције од 14 фебруара 1930 год. о ликвидацији двовласних имања између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске;

3) Предлог Закона о допуни аранжмана од 7 новембра 1931 год. између Краљевине Југославије и Републике Француске;

4) Предлог Закона о накнадном споразуму уз трговински уговор од 9 марта 1932 год. између Краљевине Југославије и Републике Аустрије;

5) Предлог Закона о општој конвенцији за систематизацију имовинских интереса бивше покрајине Истре и бивше Трговачке и обртне коморе, са споразумима а, б, ц и д, између Краљевине Југославије и Краљевине Италије; и

6) Предлог Закона о привременом трговинском и компензационом споразуму између Краљевине Југославије и Републике Грчке.

Претседник др. Анте Павелић: Господин Министар Анђелиновић је затражио реч, да се изјави у име Краљевске владе.

Министар без портфеља др. Будислав Гргур Анђелиновић: Господо, ја бих Вас молио да би се хитност за ове законске предлоге примила, прво, са разлога, што су ти закони, делимиче, у извршавању; друго, што тиме можемо да нагласимо нашу једнодушност у питањима вањске политике Владе; а треће и са разлога тога, што не би било zgodно да сада, кад можемо те законе кроз кратко време да решимо, пренашамо их у другу сесију. Стога бих молио, господо, да би се једнодушно у овом питању примила хитност коју Влада тражи.

Претседник др. Анте Павелић: Пошто Краљевска влада жели да се саопштени законски предлози и у Сенату расправе и реше по хитном поступку, то ћемо сада приступити решавању о томе захтеву за хитност ових предлога. Она господа сенатори који су за то да се призна хитност саопштеним законским предлозима, нека изволе седети, а она господа која су против тога, нека изволе устати. (Сва господа сенатори седе). Пошто нико не устаје, објављујем да је Сенат примио да се ови предложени законски предлози ре-

ше по хитном поступку.

Добио сам свега једну кандидатску листу, потписану од петорице господа сенатора, у којој се за чланове одбора за проучавање законског предлога о трговинском споразуму између Краљевине Југославије и Републике Немачке, законског предлога о допуни конвенције од 14 фебруара 1930 године о ликвидацији двовласних имања између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске, законског предлога о допуни аранжмана од 7 новембра 1931 године између Краљевине Југославије и Републике Француске и законског предлога о накнадном споразуму уз трговински уговор од 9 марта 1932 године између Краљевине Југославије и Републике Аустрије, — предлажу ова господа сенатори: Круљ др. Урош, Поповић Милан, Јовановић Ж. Миливоје, Плој др. Мирослав, Гавриловић др. Богдан, Алкалај др. Исак, Бањанин Јово, Мажуранић др. Желмир, Грасл др. Георг, Мићић др. Мићо и Котур др. Ђуро; а за заменике господа сенатори: Михалчић Стеван, Муфтић Салем, Поповић Матија, Равнихар др. Владимир, Јанковић Стјепан, Махмутбеговић Сефедин и Драговић Милутин.

Пошто је поднета свега једна кандидатска листа, избор ће се, у смислу Пословника, извршити акламацијом.

Прима ли Сенат предложену листу? (Прима). Сенат прима, према томе објављујем да су поменута господа изабрана за чланове и заменике одбора за проучавање наведених законских предлога.

Добио сам, затим, свега једну кандидатску листу, потписану од петорице сенатора, у којој се за чланове одбора за проучавање законског предлога о општој конвенцији за систематизацију имовинских интереса бивше покрајине Истре и бивше Трговачке и обртне коморе, са споразумима а, б, ц и д, између Краљевине Југославије и Краљевине Италије и предлога Закона о привременом трговинском и компензационом споразуму између Краљевине Југославије и Републике Грчке, — предлажу господа сенатори: Гавриловић др. Богдан, Шиловић др. Јосип, Глушац др. Васо, Бањанин Јово, Вујић Павле, Јовановић Ж. Милоје, Ђирлић Петар, Ивковић др. Момчило, Љубићковић др. Саво, Рожић др. Валентин и Смиљанић Крста; а за заменике господа сенатори: Алибеговић Асим, Алкалај др. Исак, Виловић Осман, Обрадовић Паја, Мајстровић др. Иво, Ивковић др. Момчило, Мићић др. Мићо, Цветковић Јордан, Поповић Дарка и Томић Светозар.

Пошто је поднета свега једна кандидатска листа, избор ће се, у смислу Пословника, извршити акламацијом.

Прима ли Сенат предложену листу? (Прима). Сенат прима, објављујем, према томе, да су господа чија сам имена прочитао изабрана за чланове и заменике поменутог одбора.

Молим господу да се после седнице изволе састати и конституисати, и, ако је са вољом Сената, да сутра до 11 сати пре подне оба Одбора поднесу извештаје о свима овим конвенцијама. Прима ли Сенат овај предлог? (Прима). Објављујем да је овај предлог примљен.

Сад вас молим, господо, да изволите саслушати извештај Верификационог одбора о доласку за сенатора г. Љубомира Видаковића, претседника Општине смедеревске, на место покојног др. Е-

мила Гавриле. Молим господина секретара да изволи прочитати овај извештај.

Секретар др. Иван Гмајнер чита:

СЕНАТУ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Верификациони одбор примио је, преко Претседништва Сената, вест о смрти сенатора др. Емила Гавриле, изабраног у Дунавској бановини.

По разматрању изборних аката за Дунавску бановину, Верификациони одбор утврдио је, да са кандидатске листе за избор сенатора ове бановине, а чији је носилац г. Тимотијевић Коста, долази за сенатора наредни заменик, г. Љубомир Видаковић, претседник Општине из Смедерева.

На основу предњега и § 39 Закона о избору сенатора, Верификационом одбору част је предложити Сенату да огласи и позове за сенатора г. Љубомира Видаковића, претседника Општине из Смедерева.

18 октобра 1933 године Претседник
Београд. Верификационог одбора,
Др. Ј. Шиловић, с. р.

Секретар:
Др. Ђ. Бирлић, с. р.

Чланови:
Шериф Арнаутовић, с. р.
Илићановић, с. р.
Др. Ђ. Котур, с. р.
Фран Кукуљезић-Сакцински, с. р.
О. Виловић, с. р.

Претседник др. Анте Павелић: Прима ли Сенат прочитани извештај Верификационог одбора? (Прима). Пошто Сенат прима, то оглашujem да за сенатора долази г. Љубомир Видаковић, претседник Општине у Смедереву, кога ће Претседништво позвати ради полагања прописане заклетве и вршења сенаторских дужности.

Прелазимо на дневни ред. Као прва тачка дневног реда је претрес извештаја Одбора за молбе и жалбе о молби Андреја Габршчека, књижевника и новинара из Љубљане, за признање досмртне пензије.

Има реч известилац Одбора за молбе и жалбе, сенатор г. др. Исак Алкалај.

Известилац др. Исак Алкалај: Поводом данашњег дневног реда, у име Одбора за молбе и жалбе, част ми је поднети Сенату један кратак извештај о раду Одбора за молбе и жалбе уопште за време ванредног и редовног сазива Сената, и допустите ми да тај извештај, који је написан, прочитам и да га после пропратим са неколико речи.

Извештај одборски гласи:

ИЗВЕШТАЈ ОДБОРА ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ СЕНАТУ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Одбор за молбе и жалбе Сената Краљевине Југославије објављује, у смислу § 82 Закона о пословном реду у Сенату, одлуке по појединим молбама и жалбама које је донео у ванредном и редовном сазиву Сената, на својим одборским седницама од:

26 фебруара 1932, 16 марта 1932, 24 марта 1932, 11 августа 1932, 21 новембра 1932, 15 децембра 1932, 21 децембра 1932, 20 јуна 1933, 21 јуна 1933,

28 јула 1933 и 18 октобра 1933 године.

Одбор је донео своје одлуке по 516 молби и жалби, и то:

I	Молбе и жалбе које је Одбор прогласно за беспредметне	59
II	Молбе и жалбе упућене појединим Министрима и Одборима на мишљење:	62
III	Молбе и жалбе упућене разним Одборима на надлежност:	86
IV	Молбе и жалбе упућене полицијским властима да се обаве претходне радње: овере потписа и обнова поступка:	85
V	Мериторно решене молбе и жалбе:	38
VI	Законске основе:	5
VII	Молитељи одустали од молбе:	4
VIII	Осим тога још 177 предмета који се односе на поједине законске основе које ће се тек донети, па ће стога бити упућивани односним сенатским одборима (§ 81 Зак. о посл. реду у Сенату)	177

Свега предмета 516

Секретар,
Др. И. Алкалај, с. р.

Претседник Одбора,
А. Шола с. р.
Потпретседник,
П. Вујић с. р.

Чланови:
Ст. Михалчић с. р.
Др. Грасл, с. р.
Т. Јалжабетић, с. р.

Господо сенатори, Одбор за молбе и жалбе, као што сте чули, имао је у 11 седница за време ванредног и редовног сазива Сената да решава о пристиглим молбама и жалбама најразноврсније садржине, и Одбор је врло савесно узео у разматрање и претресао све те молбе и жалбе. Овај посао, услед тога што одредбе у Пословнику ограничавају рад Одбора за молбе и жалбе, није био тако лак и био је прилично компликован. Јер, свака је молба једна законска основа за себе и, према томе, за сваку је молбу потребно прибавити разне податке, тражити мишљења и извештаје појединих ресорних Министара и управних власти и, што је најглавније, потребно је издејствовати сагласност Министра финансија, због финансијског ефекта који би таква молба или жалба имала као последицу у случају да се повољно реши.

И поред свих тешкоћа и свих постојећих ограничења, ипак је Одбор савладао скоро сав материјал. Решавање по молбама, господо сенатори, које стижу Сенату, ставља свакоме члану Одбора за молбе и жалбе и велики етички задатак и пуну моралну одговорност. Јер, господо сенатори, често се пу-

та у таквим молбама ради о части онога који је молбу поднео; често пута се ради о моралном или материјалном опстанку дотичног молиоца. Како је лако једним простим потезом убити молиоцу сву наду, често пута и последњу наду коју молилац полаже у наше највише тело, тражећи да му се поврате она права и да му се даду оне бенефиције које мисли да су му ускраћене на неком другом месту!

Руковођен овим хуманим човечанским мотивима, Одбор за молбе и жалбе има част поднети Сенату и два предлога, за које моли да их Сенат усвоји.

Један предлог састоји се у томе, да се све молбе и жалбе, о којима још није донета коначна одлука због тога што се налазе на раду или се чекају извештаји ресорних Министара, аутоматски пренесу са овога сазива на идући наредни сазив, да се не би губило у времену, да се не би губило у формалностима за обновићење поступка и да се избегну све тешкоће које с тиме стоје у вези.

То би био један предлог Одбора за молбе и жалбе, а други је предлог у вези са данашњим дневним редом. Ви знате, господо сенатори, да је на данашњи дневни ред стављен претрес извештаја Одбора за молбе и жалбе о молби Андреја Габришека, књижевника и новинара из Љубљане, за признање досмртне пензије, а друга је тачка дневног реда претрес извештаја Одбора за молбе и жалбе о молби г. Гаврила Церовића, окружног начелника у пензији и сенатора, за признање година службе. Одбор за молбе и жалбе моли Сенат да се те две тачке одложе и да се скину с дневног реда, а то је у интересу самих петаната, јер би технички било немогуће да се ови законски предлози, ако их Сенат буде усвојио, још и у Народној скупштини у току овога сазива узму у претрес и да се по њима донесе закључак. Стога је Одбор мишљења и моли Сенат да донесе о томе одлуку, да се ове две тачке скину с данашњег дневног реда и да се пренесу на један од идућих састанака после 20 октобра.

Претседник др. Анте Павелић: С обзиром на предлог г. известиоца, изјављујем да ћу први његов предлог изнети, у име Претседништва, на сутрашњој седници Сената, да може Сенат о томе створити закључак. Што се тиче другог предлога, Претседништво је тај предлог усвојило и питама Сенат: је ли споразуман с тим, да се ова два предмета скину са данашњег дневног реда и пренесу на једну од идућих седница. (Прима се). Сенат прима и према томе изјављујем да је тиме завршен данашњи дневни ред.

Данашњу седницу закључујем, а идућу заказујем за сутра, у 17 часова, с овим дневним редом:

1.) Претрес извештаја Одбора о предлогу Закона о трговинском споразуму између Краљевине Југославије и Републике Немачке;

2.) Претрес извештаја Одбора о предлогу Закона о допуни конвенције од 14 фебруара 1930 год. о ликвидацији двовласних имања између Краљевине Југославије и Краљевине Бугарске;

3.) Претрес извештаја Одбора о предлогу Закона о допуни аранжмана од 7 новембра 1931 год. између Краљевине Југославије и Републике Француске;

4.) Претрес извештаја Одбора о предлогу Закона о накнадном споразуму уз трговински уговор од 9 марта 1932 год. између Краљевине Југославије и Републике Аустрије;

5.) Претрес извештаја Одбора о предлогу Закона о општој конвенцији за систематизацију имовинских интереса бивше покрајине Истре и бивше Трговачке и обртне коморе, са споразумима, а, б, ц и д, између Краљевине Југославије и Краљевине Италије;

6.) Претрес извештаја Одбора о предлогу Закона о привременом трговинском и компензационом споразуму између Краљевине Југославије и Републике Грчке.

Прима ли Сенат овај дневни ред? (Прима). Сенат прима дневни ред и тиме је седница закључена. Седница је закључена у 19,40 часова.

